

§ 157

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Mai Kivelän ym. valtuustoaloitteesta koskien ilmastohaitallista mainonnasta vapaata ulkotilaa

HEL 2021-001525 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialalla on tällä hetkellä voimassa 31.7.2023 asti Clear Channel Suomi Oy:n kanssa solmittu ulkomainosvälinepaikkojen vuokrausta sekä kaupungin käyttöön tulevaa mainostilaa koskeva sopimus. Lisäksi kaupunkiympäristön toimiala vuokraa siltamainospaikkoja. Helsingin kaupunki ei hanki, eikä järjestä ulkomainospalvelua, vaan kaupunki vuokraa paikkoja ja tiloja tällaisen yritystoiminnan harjoittamiseen. Nykyisessä ulkomainosvälinepaikkoja koskevassa vuokrasopimuksessa on mainonnan rajoituksia, jotka koskevat alkoholimainontaa sekä sitä, että ulkomainokset eivät saa olla laakisääteisten tai hallinnollisten määräysten vastaisia. Nykyiset vuokrasopimuksessa olevat rajoitteet ovat siten lainsäädäntölähtöisiä. Siltamainospaikkojen vuokrauksessa erityisiä rajoituksia mainosten sisällölle ei ole asetettu.

Vuokrasopimuksen yksipuolinen muuttaminen kesken sopimuskauden ei ole mahdollista, eikä Helsingin kaupunki vuokranantajana voi siten muuttaa ulkomainosvälinepaikkoja koskevan vuokrasopimuksensa ehtoja yksipuolisesti kesken sopimuskauden. Julkisena hankintayksikkönä Helsingin kaupungille asettaa rajoitteita myös hankintalaki hankintasopimuksen muuttamiselle kesken sopimuskauden.

Helsingin kaupunki ottaa vakavasti vastuunsa ilmastonmuutoksen torjunnassa ja torjuu ilmastonmuutosta kunnianhimoisesti. Mainonnan sisällölle asetettavia rajoituksia tarkastellaan seuraavan ulkomainospaikkojen vuokrausta koskevan kilpailutuksen yhteydessä, mutta on syytä huomata, että ilmastohaitalliseksi katsottavien tuotteiden mainontakiellolla kaupunki asettaisi vuokrasopimuksin vuokralaiselleen sen liiketoimintaan sellaisia ehtoja ja rajoituksia, jotka eivät perustu kyseisellä alalla noudatettaviin ohjeisiin ja sääntelyyn. Markkinointia säännellään nykyisellään lukuisissa eri laeissa, kuten kuluttajansuoja-, alkoholi-, tupakka- ja lääkelaisissa, jolloin kyseessä ovat laintasoiset rajoitteet mainostoiminnalle. Lainsäädännöstä tulevien rajoitusten lisäksi mainonnassa huomioidaan myös alan itsesääntelyä muun muassa Kansainvälisen kauppakamarin markkinointisäännöt, Keskuskauppakamarin ja

sen Mainonnan eettisen neuvoston periaatteet ja lausunnot sekä sosi-
aali- ja terveystieteen lupa- ja valvontaviraston ennakkopäätökset.

Tuotteiden ja palveluiden määrittely ilmastohaitalliseksi sekä niiden
mainontakiellon rajan asettaminen edellyttäisi yksityiskohtaista määrit-
telyä vuokrasopimuksessa esimerkiksi sen osalta, koskisiko kiello ai-
noastaan yksittäisiä tuotteita tai palveluita vai koko yritystä tai konser-
nia sekä sitä, miten suhtauduttaisiin sellaisiin mainoksiin, jossa sinänsä
ilmastohaitallisia tuotteita tai palveluita tarjoava yritys mainostaa pel-
kästään mielikuvaa itsestään. Elinkeinotoiminnan rajoittamisen ohella
etukäteen asetettavat mainonnan sisällölliset kiellot saattavat olla on-
gelmallisia myös sananvapauden kannalta, joten tällaisten kieltojen tar-
koituksenmukaisuutta ja tehokkuutta on syytä harkita tarkoin etukäteen.
Kaupunki huomioi tulevissa ulkomainontaa koskevissa kilpailutuksis-
saan ulkomainonnan ympäristönäkökohdat ja kannustaa siten mainos-
laiteyrityksiä tekemään ympäristöystävällisempiä valintoja.

Käsittely

Vastaehdotus:

Mia Haglund: Aloitevastauksen kohdasta neljä toinen virke muutetaan
muodosta "Mainonnan sisällölle asetettavia rajoituksia on mahdollista
tarkastella seuraavan ulkomainospaikkojen vuokrausta koskevan kilpai-
lutuksen yhteydessä"

muotoon "Mainonnan sisällölle asetettavia rajoituksia tarkastellaan seu-
raavan ulkomainospaikkojen vuokrausta koskevan kilpailutuksen yh-
teydessä"

Aloitevastauksen viimeinen virke:

"Kaupunki voi kuitenkin pyrkiä huomioimaan tulevissa ulkomainontaa
koskevissa kilpailutuksissaan ulkomainonnan ympäristönäkökohdat ja
kannustamaan siten mainoslaiteyrityksiä tekemään ympäristöystävälli-
sempiä valintoja."

korvataan seuraavalla:

"Kaupunki huomioi tulevissa ulkomainontaa koskevissa kilpailutuksis-
saan ulkomainonnan ympäristönäkökohdat ja kannustaa siten mainos-
laiteyrityksiä tekemään ympäristöystävällisempiä valintoja."

Kannattaja: Laura Rissanen

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: Aloitevastauksen kohdasta neljä toinen virke muutetaan

muodosta "Mainonnan sisällölle asetettavia rajoituksia on mahdollista tarkastella seuraavan ulkomainospaikkojen vuokrausta koskevan kilpailutuksen yhteydessä" muotoon "Mainonnan sisällölle asetettavia rajoituksia tarkastellaan seuraavan ulkomainospaikkojen vuokrausta koskevan kilpailutuksen yhteydessä"

Aloitevastauksen viimeinen virke: "Kaupunki voi kuitenkin pyrkiä huomioimaan tulevissa ulkomainontaa koskevissa kilpailutuksissaan ulkomainonnan ympäristönäkökohdat ja kannustamaan siten mainoslaiteyrityksiä tekemään ympäristöystävällisempiä valintoja." korvataan seuraavalla: "Kaupunki huomioi tulevissa ulkomainontaa koskevissa kilpailutuksissaan ulkomainonnan ympäristönäkökohdat ja kannustaa siten mainoslaiteyrityksiä tekemään ympäristöystävällisempiä valintoja."

Jaa-äännet: 5

Sirpa Asko-Seljavaara, Nuutti Hyttinen, Atte Kaleva, Antti Koskela, Jape Lovén

Ei-äännet: 6

Mia Haglund, Noora Laak, Antti Möller, Laura Rissanen, Anni Sinne-mäki, Osmo Soininvaara

Poissa: 2

Tuomas Rantanen, Risto Rautava

Kaupunkiympäristölautakunta hyväksyi Mia Haglundin vastaehdotuksen äänin 6-5 (2 poissa).

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Pia Hosia, lakimies: 310 39061
pia.hosia(a)hel.fi
Inkeri Lehmusoksa, vs. yksikön päällikkö, puhelin: 310 22794
inkeri.lehmusoksa(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 03.02.2021 Kivelä Mai Ilmastohaitallisesta ulkomainon-
nasta vapaa kaupunkitila

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialalla on tällä hetkellä voimassa 31.7.2023 asti Clear Channel Suomi Oy:n kanssa solmittu ulkomainosvälinepaikkojen vuokrausta sekä kaupungin käyttöön tulevaa mainostilaa koskeva sopimus. Lisäksi kaupunkiympäristön toimiala vuokraa siltamainospaikkoja. Helsingin kaupunki ei hanki, eikä järjestä ulkomainospalvelua, vaan kaupunki vuokraa paikkoja ja tiloja tällaisen yritystoiminnan harjoittamiseen. Nykyisessä ulkomainosvälinepaikkoja koskevassa vuokrasopimuksessa on mainonnan rajoituksia, jotka koskevat alkoholimainontaa sekä sitä, että ulkomainokset eivät saa olla laakisääteisten tai hallinnollisten määräysten vastaisia. Nykyiset vuokrasopimuksessa olevat rajoitteet ovat siten lainsäädäntölähtöisiä. Siltamainospaikkojen vuokrauksessa erityisiä rajoituksia mainosten sisällölle ei ole asetettu.

Vuokrasopimuksen yksipuolinen muuttaminen kesken sopimuskauden ei ole mahdollista, eikä Helsingin kaupunki vuokranantajana voi siten muuttaa ulkomainosvälinepaikkoja koskevan vuokrasopimuksensa ehtoja yksipuolisesti kesken sopimuskauden. Julkisenä hankintayksikkönä Helsingin kaupungille asettaa rajoitteita myös hankintalaki hankintasopimuksen muuttamiselle kesken sopimuskauden.

Helsingin kaupunki ottaa vakavasti vastuunsa ilmastomuutoksen torjunnassa ja torjuu ilmastomuutosta kunnianhimoisesti. Mainonnan sisällölle asetettavia rajoituksia on mahdollista tarkastella seuraavan ulkomainospaikkojen vuokrausta koskevan kilpailutuksen yhteydessä, mutta on syytä huomata, että ilmastohaitalliseksi katsottavien tuotteiden mainontakiellolla kaupunki asettaisi vuokrasopimuksin vuokralaiselleen sen liiketoimintaan sellaisia ehtoja ja rajoituksia, jotka eivät perustu kyseisellä alalla noudatettaviin ohjeisiin ja sääntelyyn. Markkinointia säännellään nykyisellään lukuisissa eri laeissa, kuten kuluttajansuoja-, alkoholi-, tupakka- ja lääkelaisissa, jolloin kyseessä ovat laintasoiset rajoitteet mainostoiminnalle. Lainsäädännöstä tulevien rajoitusten lisäksi mainonnassa huomioidaan myös alan itsesääntelynä muun muassa Kansainvälisen kauppakamarin markkinointisäännöt, Keskuskauppakamarin ja sen Mainonnan eettisen neuvoston periaatteet ja lausunnot sekä sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston enakkopäätökset.

Tuotteiden ja palveluiden määrittely ilmastohaitalliseksi sekä niiden mainontakiellon rajan asettaminen edellyttäisi yksityiskohtaista määrittelyä vuokrasopimuksessa esimerkiksi sen osalta, koskisiko kielloitnoastaan yksittäisiä tuotteita tai palveluita vai koko yritystä tai konsernia sekä sitä, miten suhtauduttaisiin sellaisiin mainoksiin, jossa sinänsä ilmastohaitallisia tuotteita tai palveluita tarjoava yritys mainostaa pelkästään mielikuvaa itsestään. Elinkeinoiminnan rajoittamisen ohella etukäteen asetettavat mainonnan sisällölliset kiellot saattavat olla on-

gelmallisia myös sananvapauden kannalta, joten tällaisten kieltojen tarkoituksenmukaisuutta ja tehokkuutta on syytä harkita tarkoin etukäteen. Kaupunki voi kuitenkin pyrkiä huomioimaan tulevissa ulkomainontaa koskevissa kilpailutuksissaan ulkomainonnan ympäristönäkökohdat ja kannustamaan siten mainoslaiteyrityksiä tekemään ympäristöystävällisempiä valintoja.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Valtuutettu Mai Kivelä ja 14 muuta valtuutettua ovat tehneet 3.2.2021 seuraavan valtuustoaloitteen:

"Helsingin kaupungin tulisi alkaa rajoittaa Helsingin kaupungin vuokraamalla ulkomainontapaikoilla tapahtuvaa ilmastohaitallisten tuotteiden mainontaa ja markkinointia. Helsingin kaupunki on merkittävä mainospaikkojen vuokraaja koko Suomen tasolla.

Helsingin kaupunki on sitoutunut ilmastokriisin vastaiseen taisteluun. Toimet menettävät merkitystään, kun kaupunki samanaikaisesti vuokraa ulkomainontapaikkoja markkinoinnille, jolla pyritään lisäämään ilmastohaitallisten tuotteiden ja palveluiden kuluttamista. Näin kaupunki hyväksyy kuluttajavalintojen voimakkaan ohjaamisen ilmastolle haitallisen kuluttamisen suuntaan.

Helsingin kaupungin tulee tehdä ilmastotekoja myös kaupunkilaisten kulutuskäyttäytymisen osalta. Kaupunki ei voi pakottaa kaupunkilaisia kuluttamaan ilmastoystävällisellä tavalla, mutta se voi lopettaa kaupunkilaisten ohjaamisen ilmastohaitallisten tuotteiden, kuten lentomatkailun, lihatuotteiden ja suoraan fossiiliteollisuuteen liittyvien tuotteiden, kuluttamiseen.

Jotta kulutuskäyttäytyminen muuttuisi, on kaupungin tehtävä kansalaisten ilmastoystävällisistä valinnoista helppoja. On selvää, että jatkuva ilmastohaitallisten tuotteiden ja palveluiden mainostaminen ulkomainonnalla on omiaan heikentämään kuluttajien mahdollisuuksia tehdä ilmastoystävällisiä valintoja. Kuluttajavalintojen vähentäminen pelkällä valistuksella on vain paikoin tehokasta, etenkin, jos samaan aikaan kuluttajille syötetään toisenlaista viestiä.

Kaupungin ei tule edistää mainospaikoillaan markkinointia, joka houkuttelee ilmastohaitallisten tuotteiden yhä kasvavaan kulutukseen. Samoin olisi tärkeää tarkastella, kuinka paljon Helsingin kaupungin tiloja on ylipäätään käytettävä mainostamiseen. Ulkomainonta on erityisen ongelmallista siksi, että helsinkiläinen ei voi välttää näkemästä ulkomainon-

taa. Julkisten tilojen tulisi olla vapaita kaikesta sellaisesta sisällöstä, joka aktiivisesti ohjaa kaupunkilaisia ilmastolle haitallisiin toimiin.

Ulkomainontalaitteille on asetettu ulkonäöllisiä ja teknisiä standardeja. Lisäksi osa kaupungista on jo nyt rajattu mainonnan ulkopuolelle (esimerkiksi arvokkaat rakennukset ja hautausmaat). Mainontaa myös yleisellä tasolla rajaavat jo tällä hetkellä tietyt eettiset periaatteet. Ilmastohaitallisuus on perusteltu kriteeri mainonnan rajoittamiseen Helsingin kaupungin vuokraamilla mainospaikoilla. Joulukuussa 2020 Amsterdamin valtuusto hyväksyi mietinnön, jossa päätettiin selvittää lentomatkalun ja fossiiliteollisuuden mainonnan rajoittamista kaupungissa. Ulkomainonnan sisällöllisiä rajoituksia on asetettu lisäksi muun muassa Pariisissa ja ulkomainonta on kielletty kokonaan esimerkiksi Sao Paolossa.

Helsingin kaupungin tulisi muuttaa ulkomainosyritysten kanssa tekemäänsä vuokrasopimusta siten, että sopimusehdot kieltävät mainospaikkojen käyttämisen ilmastohaitalliseen ulkomainontaan. Sama muutos tulisi tehdä kaikkien Helsingin kaupungin määräysvallassa olevien organisaatioiden vuokrasopimuksiin, mikäli nämä vuokraavat tilaa ulkomainosyhtiöille. Asiaa tulee edistää myös niissä yhteyksissä, joissa kaupunki vaikuttaa ja joissa ulkomainontaa on sijoitettuna kuten HKL.

Edellä olevan perusteella me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että kaupunki selvittää keinot kieltää ilmastohaitallinen ulkomainonta Helsingissä."

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan lausunnon kaupunginhallitukselle 6.4.2021 mennessä.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Pia Hosia, lakimies: 310 39061
pia.hosia(a)hel.fi
Inkeri Lehmusoksa, vs. yksikön päällikkö, puhelin: 310 22794
inkeri.lehmusoksa(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 03.02.2021 Kivelä Mai Ilmastohaitallisesta ulkomainonnasta vapaa kaupunkitila

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 23.03.2021 § 147